بررسی تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر فرایند تعلیم و تربیت از دیدگاه دانشجویان دانشگاه یزد

نویسندگان:محمدافخمی عقدا*محمود کمالی زارچ نادره شکوه راوه*****

*نویسنده مسئول :دانشجوی دکتری علوم تربیتی دانشگاه صدر الدین عینی تاجیکستان،کارشناس ارشد تکنولوژی آموزشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدقی یزد. Email:Afkhma@yahoo.com

**استادیار روانشناسی تربیتی دانشگاه پیام نور یزد

***استاد گروه علوم تربیتی دانشگاه صدرالدین عینی تاجیکستان

طلوع بهداشت

فصلنامهٔ علمی پژوهشی دانشکده بهداشت یزد

سال یازدهم

شماره: اول

بهار۱ ۱۳۹

شماره مسلسل: ۳۴

تاریخ وصول: ۱۳۹۰/۱۰/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۱۲/۱۹

چکیده

سابقه واهداف: نظام آموزش عالی به عنوان متولی اصلی دربخشهای آموزشی و پژوهشی و در راستای تعلیم و تربیت نیروهای متخصص و کارآمد هر کشور نقش داشته که با تاثیر پذیری از فناوریهای اطلاعات و ارتباطات نوین موجب ارتقاء سطح دانش عمومی و مهارت متخصصان در همه سطوح می گردد.ودر نهایت تأثیرات عمیقی بر زندگی انسانها داشته است که مهمترین و عمیق ترین این تأثیرات در زمینه های آموزش و یادگیری و به عبارتی تعلیم و تربیت می باشد.

روش بررسی : پژوهش حاضر از نوع توصیفی- تحلیلی مقطعی می باشد و بر روی ۴۰۶ نفر از دانشجویان دانشگاه یزد که به روش تصادفی طبقه ای انتخاب شده اند انجام گردید. ابزار جمع آوری داده ها پرسشنامه محقق ساخته بودکه روایی پرسشنامه توسط متخصصین مربوطه تائید و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۸۲۷ محاسبه گردید. پس از گردآوری داده ها با استفاده از نرم افزار.spss به منظور توصیف داده هااز شاخص های فراوانی ، درصد ، میانگین و انحراف معیارو برای آزمون فرضیه ها از آزمون های تی تست ، Anova یک طرفه ،کای اسکوار و آزمون همبستگی پیرسون استفاده گردید.

یافته ها: پس از تجزیه وتحلیل داده ها مشخص گردید که ۳۹/۲ درصد دانشجویان کمتر از یک ساعت و ۶۰/۸ درصد بیشتراز یک ساعت درروز از تلویزیون استفاده می کنند و ۵۸/۷ درصد کمتر از یک ساعت و ۴۱/۳ درصد بیشتراز یک ساعت در روز از اینترنت استفاده نمودند. از دیدگاه آنان اعتیاد آورترین وسایل ارتباط جمعی به ترتیب اینترنت، تلفن همراه،ماهواره، تلویزیون، کتاب و رادیوبیان گردید. همچنین بین استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با رشد تعلیم و تربیت در دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد ($p<۰/۰۰۱$).وبین هیچکدام از متغیرهای دموگرافیک (سن ،جنس،وضعیت تاهل ،شغل پدر ،شغل مادر،محل سکونت وگروه تحصیلی)با استفاده ازفناوری اطلاعات و ارتباطات رابطه معناداری وجود ندارد.

نتیجه گیری: در این مطالعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و وسائل ارتباط جمعی بر تعلیم و تربیت تاثیر گذاری بسیار بالایی داشته که نهایتا در روابط اجتماعی آحاد جامعه تأثیر گذاشته و امکان یادگیری را به صورت مستقل افزایش می دهد.لذا با بکارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات از ابزاری که قبلا برای جمع آوری و ذخیره دانش استفاده می شد به وسیله ای برای تولید دانش تغییر کرده و موجب پیدایش محیط دانش گرا می گردد.که خود فرایند تدریس و یادگیری را تسهیل و درنتیجه موجب رشد تعلیم و تربیت افراد می شود.

واژه های کلیدی: فناوری اطلاعات و ارتباطات، تعلیم و تربیت ، دانشجویان

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-09-16]

مقدمه

کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در جهان معاصر با سرعت فزاینده ای در حال گسترش است و همه ابعاد زندگی از جمله تعلیم و تربیت را در شکل های متفاوت آن دچار دگرگونی کرده است و بعضی از کشورها برای دستیابی به تعلیم و تربیت مطلوب، درزمینه فناوری اطلاعات سرمایه گذاری کرده اند و می خواهند فناوری را برای دستیابی به بهترین و جدیدترین روش ها به کار گیرند تا مزیت هایی برای تعلیم و تربیت داشته باشد(۱).

امروزه فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان محور توسعه در دانشگاه ها ، مراکز علمی و تحقیقاتی مطرح است تا جایی که امر تأسیس و راه اندازی دانشگاه مجازی امری پذیرفته شده و دامنه نفوذ و گسترش آن نه فقط در کشورهای توسعه یافته بلکه در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران به عنوان یک اولویت اساسی در برنامه نظام آموزشی عالی در آمده است. فناوری اطلاعات و ارتباطات در سایر عرصه ها از جمله بخش های بازرگانی ، تجاری ، صنعتی تولید و نشر دانش و اطلاعات، و بیش از همه نهادها و سازمان های آموزشی و نهایتا فرایند یاددهی و یادگیری را متحول کرده است (۲).

از دهه پایان قرن بیستم در بیشتر نقاط جهان جهش قابل توجهی در کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش عالی بوجود آمد (۳). به گونه ای که امروزه فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطی متنوع این توانایی را دارند که فرایند آموزش و یادگیری را تسهیل کنند (۶-۴). آموزش عالی و دانشگاه در امور آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی تأثیر دارد و سهم پیامدهای آموزش عالی در دانشگاه در امور فوق متفاوت می باشد(۷).

از طرفی کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در دنیای امروز به شدت در روابط اجتماعی تأثیر گذاشته و آموزش عالی با توجه به قدرت تکنولوژی دیجیتال و گسترش اطلاعات یک انقلاب شگرف علمی و اجتماعی در آن بوجود آمده که بدون کمک فناوری تولید دانش میسر نمی شود(۸).

به علاوه فناوری اطلاعات و ارتباطات می تواند از مشارکت های بین المللی در آموزش و توسعه حرفه ای تعلیم و تربیت حمایت کند(۹).

ورود فناوری های ارتباطی جدید به عرصه آموزش ماهیت فرایند یاددهی – یادگیری دانشگاهی را تغییر داده است. این فناوری ها نه تنها شیوه های آموزش حضوری در دانشگاهها را متنوع ساخته بلکه مرزهای آن را به خارج از دانشگاه توسعه داده و محیط های یادگیری جدیدی را بوجود آورده است (۱۰).

درحال حاضرکشور ایران بر اساس آمارهای منتشره بیش از ۲۵ میلیون جوان دارد (۱۱)که قشر عظیمی از آنها را دانشجویان تشکیل می دهند تأثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات در دانشجویان به دلایل مختلف در توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی وتربیتی هر کشوری نقش مهم وارزنده ای دارد لذا این مطالعه با هدف بررسی تاثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات بر فرایند تعلیم و تربیت از دیدگاه دانشجویان دانشگاه یزد انجام شده است.

روش بررسی

این پژوهش به صورت توصیفی، تحلیلی مقطعی انجام شد. جامعه مورد مطالعه، تمامی دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه یزد، در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۰-۸۹ بود که جمعا ۸۷۲۴ نفر شامل ۳۳۲۵مرد و۵۳۹۹ نفرزن بود (۱۲).

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-09-16]

جهت تعیین حجم نمونه از جدول تعیین حجم نمونه مورگان وکرجسی (۱۹۷۰) استفاده گردید که بر اساس آن حجم نمونه لازم ۳۸۴ نفر وجهت پیشگیری از پدیده افت آزمودنی ها یا نقص پرسشنامه های تکمیلی حجم نمونه ۴۰۶ نفر افزایش یافت. با استفاده ازروش نمونه گیری تصادفی طبقه ای به نسبت جمعیت خرده طبقات جامعه آماری، ۱۵۱ نفردانشجومرد و۲۵۵ نفردانشجوزن انتخاب واطلاعات جمع آوری گردید.ابزارجمع آوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته می باشد جهت بررسی روایی محتوایی پرسشنامه به شش نفر ار متخصصین علوم تربیتی ،روانشناسی تربیتی و آمورش بهداشت ارائه وپس ازدریافت جهت بررسی پایایی پرسشنامه با اجرای طرح پایلوت و محاسبه آلفای کرونباخ برابر با ۸۲۷. تائید گردید.

پرسشنامه مذکور در سه بخش تدوین گردید .بخش نخست اطلاعات دموگرافیک در قالب ۷سوال شامل(سن ،جنس،وضعیت تاهل ،شغل پدر ،شغل مادر،محل سکونت وگروه تحصیلی) ، بخش دوم شامل ۱۱ عبارات سوالی به منظور بررسی تاثیر گذاری عامل فناوری، اطلاعات و ارتباطات بر تعلیم و تربیت مجموعا در مقیاس لیکرت ۵ گزینه ای و بخش سوم به لحاظ اهمیت موضوع سه سوال جهت اولویت بندی نظرات دانشجویان درباره میزان اعتیاد آور بودن رسانه ها و وسائل ارتباط جمعی وساعات استفاده ازاینترنت و تلویزیون طراحی گردید با مراجعه پرسشگران به محیط آموزشی و کلاسهای درسی دانشجویان، پرسشنامه بین دانشجویان توزیع و پس از تکمیل جمع آوری شد.اطلاعات بدست آمده با استفاده از نرم افزار آماری spss (ویرایش ۱۶) و شاخص های آمار توصیفی مانندمیانگین و انحراف معیار و در صد و فراوانی و در بخش آمار استنباطی برای آزمون فرضیه ها از آزمون های t.test ، کای اسکوار، آنووا یک طرفه،ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید.و سطح معناداری آزمونهای آماری با $p\leq ۰/۰۵$ در نظر گرفته شد.

یافته ها

در این مطالعه ۴۰۶ نفر از دانشجویان شرکت داشتند که آزمودنی ها ۱۵۱ نفر(۳۷/۲٪) دانشجوی مرد و ۲۵۵ نفر (۶۲/۸٪) دانشجوی زن بودند نتایج نشان داد که از بین دانشجویان مورد مطالعه از لحاظ گروه سنی ۵۷/۶ درصد گروه سنی ۲۵-۲۱ سال ،۳۶درصد ۲۰-۱۸ سال و ۶/۴ درصد ۲۵ سال به بالا بودند.واز نظر وضعیت تاهل ۸۰/۵درصد دانشجویان مجرد و ۱۸/۵ درصد متاهل می باشند .شغل پدر اکثر آنها آزادبا ۵۲/۶درصد و ۳۰ در صد کارمند،شغل مادراکثر آنها خانه داربا۸۳/۱در صد خانه دار و ۱۳در صد کارمند می باشند.۴۹/۹در صد ساکن خوابگاه و ۴۱در صد با خانواده و بیشترین گروه تحصیلی را دانشجویان گروههای علوم پایه با۴۸/۸درصد وعلوم انسانی با ۳۲/۸ درصد و کمترین گروه تحصیلی گروه هنر با ۲/۷ درصد را تشکیل می دادند.نتایج بیانگر این است که ۳۹/۲ درصد دانشجویان کمتر از یک ساعت و ۶۰/۸ درصد بیشتر از یک ساعت از تلویزیون استفاده نموده وهمچنین ۵۸/۷ درصد کمتر از یک ساعت و ۴۱/۳ درصد بیشتر از یک ساعت از اینترنت استفاده نمودند (جدول ۱).

نتایج مطالعه نشان داد که دانشجویان اعتیاد آورترین رسانه ها را، استفاده ازاینترنت(۳۳ درصد)، موبایل (۳۱/۳ درصد)، ماهواره

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-09-16]

(۲۷/۴ درصد)، تلویزیون (۵/۲ درصد)، کتاب (۱/۹۷ درصد) و استفاده از رادیو (۰/۹۸ درصد) بیان داشتند(جدول ۲).

دیدگاه دانشجویان در خصوص رابطه تاثیر فناوری اطلاعا ت و ارتباطات در روند رشد تعلیم و تربیت نشان داد که۴۸/۷درصد افراد معتقد به نقش زیاد و ۱۹/۲ درصد افراد معتقد به نقش خیلی زیاد تاثیرگذاری عامل فوق بر رشد تعلیم و تربیت می باشد که با توجه به آزمون آماری مجذور کای ، همبستگی معنی داری بین آنها وجود دارد.($p \leq ۰۰۱/$، df= ۴، chi=۳۱۲/۱).

جدول ۱: توزیع فراوانی استفاده از تلویزیون و اینترنت بطور روزانه توسط دانشجویان

رسانه	ساعت استفاده	فراوانی	درصد
تلویزیون	کمتر از یکساعت	۱۵۹	۳۹/۲
	۲-۱ ساعت	۱۰۴	۲۵/۶
	۳-۲ساعت	۷۷	۱۹
	بیشتر از سه ساعت	۶۶	۱۶/۳
	جمع کل	۴۰۶	۱۰۰
اینترنت	کمتر از یکساعت	۲۳۹	۵۸/۷
	۲-۱ ساعت	۹۳	۲۲/۹
	۳-۲	۳۹	۹/۶
	بیشتر از سه ساعت	۳۵	۸/۶
	جمع کل	۴۰۶	۱۰۰

جدول ۲: توزیع فراوانی اعتیاد آورترین وسائل ارتباط جمعی براساس نظر دانشجویان

رتبه	متغیر	فراوانی	درصد
۱	اینترنت	۱۳۴	۳۳
۲	تلفن همراه(موبایل)	۱۲۷	۳۱/۳
۳	ماهواره	۱۱۱	۲۷/۴
۴	تلویزیون	۲۱	۵/۲
۵	کتاب	۸	۱/۹۷
۶	رادیو	۴	/۹۸.
	جمع	۴۰۵	۱۰۰

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-09-16]

نتایج جدول ۳ بیانگر این است که۷۳ درصد دانشجویان در گروه سنی ۲۵ سال به بالا،۶۸/۷ درصد در گروه سنی ۲۵- ۲۱ سال،۶۶/۱ درصد مردان و۶۹ درصد زنان،۶۹/۵ درصد مجردین ۶۱/۳ درصد متاهلین ۷۵ درصد مطلقه ها، ۷۱/۳ درصد دانشجویانی که شغل پدرشان آزاد، ۶۷/۴ درصد باشغل کارمند، ۵۹ در صد با شغل کارگر، ۷۸/۴ درصد دانشجویانی که شغل مادرشان آزاد، ۶۸/۲ درصد خانه دار و مادران باشغلهای متفاوت ۶۶/۶ درصدوکارمند ۶۵/۴ درصد معتقد به نقش زیاد و خیلی زیاد تأثیر عامل فناوری اطلاعا ت و ارتباطات بر تعلیم و تربیت شدند.

جدول ۳:توزیع پراکندگی دیدگاه دانشجویان در باره نقش عامل فناوری اطلاعات وارتباطات در روند رشد تعلیم و تربیت بر اساس متغیرهای دموگرافیک

متغیرهای دموگرافیک	ارزش	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		Pv
	فراوانی سطوح متغیرها	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
سن به سال	۲۰-۱۸	۳۳	۲۲.۶.	۶۳	۴۳	۴۲	۲۸.۸	۷	۴.۸	۱	/۶۸.	/۷۴
	۲۵-۲۱	۴۰	۱۷	۱۲۱	۵۱.۷	۶۴	۲۷.۳	۹	۳.۸	–	--	
	۲۵ به بالا	۵	۱۹.۲	۱۴	۵۳.۸	۷	۲۶.۹	۰	۰	–	–	
جنس	زن	۵۶	۲۲	۱۲۰	۴۷	۶۷	۲۶	۱۱	۴.۳	۱	/۳۹	/۴۹
	مرد	۲۲	۱۴.۵	۷۸	۵۱.۶	۴۶	۳۰.۴	۵	۳.۳	–	–	
وضعیت تأهل	مجرد	۶۵	۲۰	۱۶۲	۴۹.۵	۸۶	۲۶	۱۴	۴.۲	۰	۰	/۳۷
	متاهل	۱۰	۱۳.۳	۳۶	۴۸	۲۷	۳۶	۱	۱.۳	۱	۱.۳	
	مطلقه	۳	۷۵	۰	۰	۰	۰	۱	۲۵	۰	۰	
شغل پدر	آزاد	۴۳	۲۰.۴	۱۰۷	۵۰.۹	۵۱	۲۴.۲	۹	۴.۳	۰	۰	/۶۴
	کارمند	۱۹	۱۵.۸	۶۲	۵۱.۶	۳۶	۳۰	۲	۱.۶	۱	/۸۳.	
	کارگر	۴	۱۸.۱	۹	۴۰.۹	۸	۳۶.۳	۱	۴.۵	۰	۰	
	بیکار	۳	۱۵	۹	۴۵	۶	۳۰	۲	۱۰	۰	۰	
	سایر	۷	۲۵.۹	۹	۳۳.۳	۱۰	۳۷	۱	۳.۷	۰	۰	
شغل مادر	خانه دار	۶۹	۲۰.۵	۱۵۹	۴۷.۷	۹۳	۲۷.۷	۱۳	۳.۸	۱	/۳.	/۴۹
	ازاد	۳	۲۱.۴	۸	۵۷	۲	۱۴.۲	۱	۷.۱	۰	۰	
	کارمند	۴	۷.۷	۳۰	۵۷.۷	۱۷	۳۲.۶	۲	۳.۸	۰	۰	
	سایر	۱	۳۳.۳	۱	۳۳.۳	۱	۳۳.۳	۰	۰	۰	۰	
سکونت	با خانواده	۳۹	۲۳.۳	۸۵	۵۰.۸	۴۰	۲۴	۳	۱.۸	۰	۰	/۰۶
	خوابگاه	۳۳	۱۶.۳	۹۷	۴۸	۶۲	۳۰.۶	۹	۴.۴۵	۱	/۴۹.	
	استیجاری	۶	۱۶	۱۶	۴۳.۲	۱۱	۲۹.۷	۴	۱۰.۸	۰	۰	
گروه تحصیلی	علوم انسانی	۲۵	۱۸.۸	۶۶	۴۹.۶	۳۷	۲۸	۵	۳.۷۵	۰	۰	/۸
	علوم تجربی	۳۸	۱۹.۱	۹۶	۴۸.۴	۵۴	۲۷.۲	۹	۴.۵۴	۱	/۵.	
	فنی و مهندسی	۱۱	۲۱.۵	۲۷	۵۳	۱۳	۲۵.۴	۰	۰	۰	۰	
	کشاورزی	۳	۲۳	۴	۳۰.۷	۵	۳۸.۴	۱	۷.۷	۰	۰	
	هنر	۱	۹	۵	۴۵.۴	۴	۳۶.۳	۱	۹	۰	۰	

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-09-16]

همچنین۷۴/۱ درصد دانشجویانی که با خانواده زندگی می کنند،۶۴/۴ درصد ساکن خوابگاه و ۵۹/۲ درصد دانشجویان مستأجر، دانشجویان فنی مهندسی ۷۴/۵ درصد، علوم انسانی ۶۸/۴ درصد، علوم تجربی ۶۷/۵ درصد، هنر ۵۴/۵ درصد و کشاورزی جمعا ۵۳/۷ درصد، معتقد به نقش زیاد و خیلی زیاد تأثیر عامل فناوری اطلاعا ت و ارتباطات در تعلیم و تربیت شدند.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد بین سن دانشجویان با نظر آنها در باره تاثیراستفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات رابطه معناداری وجود ندارد(P=۰/۷۴) همچنین با استفاده از آزمون t مستقل نوع جنسیت با استفاده از عامل فوق با(P=۰/۴۹)رابطه ای وجود ندارد و متغیرهایی چون وضعیت تاهل (P=۰/۳۷)شغل پدر (P=۰/۶۴)،شغل مادر (P=۰/۴۹) نوع سکونت (P=۰/۰۶) وگروههای تحصیلی (P=۰/۸) با عامل فناوری اطلاعات و ارتباطات بر اساس آزمون آنووا رابطه معناداری وجود ندارد.

بحث و نتیجه گیری

جامعه نمونه مورد بررسی متشکل از ۱۵۱نفردانشجوی مرد (۳۷/۲ درصد) و ۲۵۵ نفردانشجوی زن (۶۲/۸ درصد) می باشد که۵۷.۶ درصد در گروه سنی ۲۵-۲۱ سال می باشند و ۸۰/۵ درصد مجرد که در مطالعه علوی و همکاران که در سال ۱۳۸۸ در اصفهان انجام شد ۳۷/۷ درصدشرکت کنندگان مرد و ۶۳/۳ درصدزن بودند و میانگین سن نمونه حاضر ۲۳ سال و ۸۲ درصد مجرد بودند که با نتایج این تحقیق مشابه می باشد (۱۳). از نظر محل سکونت ۴۱/۱ درصد با خانواده و ۴۹/۸ درصد در خوابگاه که با تحقیق کریمی علویجه مشابه می باشد(۱۴). یافته های مطالعه حاضر نشان داد که استفاده از عامل فناوری اطلاعات و ارتباطات بر روند رشد تعلیم و تربیت دانشجویان تأثیرگذار و رابطه آن معنادار می باشد که حسن زاده در پژوهش خود بیان می کند که عامل فوق در دنیای امروز به شدت در روابط اجتماعی تأثیر گذاشته است و معنی دار می باشد (۱۵). همچنین عطاران عنوان می کندکه ورود فناوری اطلاعات و ارتباطات جدید در عرصه آموزش ماهیت فرایند یاددهی و یادگیری دانشگاهی را تغییر داده است(۱۰). ایسن باچ وتیسا تن در پژوهش خود بیان می کنند یکی از بهترین روش های آموزشی در قشر جوان استفاده از وسایل دیداری، شنیداری و فناوری اطلاعات است و هر چه این وسایل با توجه به سن و فرهنگ جامعه مورد نظر جذاب تر باشد نتیجه آموزش مثبت تر خواهد بود ولی وجود اطلاعات گسسته و پراکنده و دسترسی محدود به منابع و پایین بودن سواد از مشکلات و چالش هایی است که کشورهای در حال توسعه در استفاده از این فناوری با آن روبرو هستند(۱۶،۱۷).

کریمی علویجه بیان می کندبین نظرات دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاههای اصفهان و صنعتی اصفهان در خصوص کاربست فناوری و اطلاعات و ارتباطات در فرایند یاددهی و یادگیری تفاوت وجود دارد(۱۴).

ثمری بیان می کند بین دانش و آگاهی معلمان از فناوری آموزشی وبین وجود وسایل آموزشی کاربست فناوری آموزشی از سوی معلمان در فرایند یاددهی و میزان یادگیری دانش

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-09-16]

آموزان رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد(۱۸).

تحقیقات کریمی، ثمری نیز بیانگر تأثیر مثبت به کارگیری فناوری اطلاعات و وسایل آموزشی و رسانه ها در امر تدریس و یادگیری می باشد ورابطه آن معنی دار می باشد (۱۹،۲۰) .

در پژوهش حاضر به ترتیب اعتیاد آورترین رسانه ها و وسایل ارتباط جمعی عبارتند از اینترنت، تلفن همراه، ماهواره، تلویزیون،کتاب و رادیو که حسن زاده مطرح می نماید که در حقیقت افرادی که ساعت ها از اینترنت استفاده می کنند می توانند به اینترنت وابسته شوند. همچنین استفاده از تلفن همراه به خصوص در ارسال پیام کوتاه به وسیله آن در بسیاری از کشورهای توسعه یافته و نیافته بخش مهمی از زندگی جوانان و نوجوانان را به خود اختصاص داده است(۱۵). لی، پیرس، کاواسکاکی، ایکاراشی در تحقیقات خود بیان نمودند که کاربرد زیاد تلفن همراه موجب کاهش مناسبات و روابط اجتماعی، اضطراب اجتماعی و کاهش روابط چهره به چهره، حس سرزنش در خود،اختلال در برنامه های روزانه و طرد شد ن توسط دیگران که نهایتا مشکلات تربیتی را برای سنین مختلف به دنبال دارد (۲۴-۲۱). دانشور در تحقیق خود بیان می کند که دانش آموزان دربعضی از فعالیت های روزانه بیش از ۲ ساعت وقت خود را به تماشای تلویزیون وفعالیت های هنری و استماع رادیو اختصاص می دهند که با مطالعه فوق همخوانی دارد(۲۵).

در پژوهش حاضر ۵۸/۷ دانشجویان کمتر از یک ساعت و ۳/ ۴۱ درصد دانشجویان بیش از یک ساعت روزانه از اینترنت استفاده می کنند که میرزایی به این نتیجه رسید که دانشجویان به طور متوسط روزانه ۲ ساعت از اینترنت استفاده می کنند. که با تحقیق فوق هم خوانی دارد (۲۶).

در تحقیق حاضر ۶۷ درصد گروههای ۲۰-۱۸ سال، ۶۸ درصد ۲۵-۲۱ سال و۸۸/۴ درصد گروه ۲۵ سال به بالا معتقد به تأثیر استفاده از رسانه های گروهی در روند رشد تعلیم و تربیت به صورت خیلی زیاد و زیاد می باشد که در گاهی بیان کرد استفاده از رسانه ها به صورت مناسب باعث ایجاد دوستی و صمیمت که خود از عوامل موثر در تعلیم وتربیت می باشند می گردد که اگر به صورت اعتیاد در آید باعث نابودی انسان ها می گردد(۲۷).

تمام متغیرهای دموگرافیک چون سن،جنس،وضعیت تاهل،شغل والدین،نوع سکونت و گروه تحصیلی،۵۴ درصد به بالا.بطور زیاد وخیلی زیادعامل اجتماعی مذکور را موثر بر رشد تعلیم و تربیت دانستند.

علویجه،قریشی ،کریمی ،پرویزی،منتیمور،ساجدیان و قانعی راد موضوع فوق را تائیدو نتایج پژوهش آنها با پژوهش حاضر همخوانی دارد (۱۵و ۳۱-۲۷).

بین سن افراد با دیدگاهشان درباره نقش عامل فناوری اطلاعات و ارتباطات در روند رشد تعلیم و تربیت با همدیگررابطه همبستگی معنادارمشاهده نگردید. از آنجا که هیچ سابقه پژوهشی قبلی این موضوع را بررسی نکرده است. لذا در تبیین این یافته دو دلیل محتوایی و روش شناختی می توان ارائه کرد. از لحاظ متن بررسی رابطه این دو متغیر براساس این نتیجه به نظر می رسد دانشجویان در هر سطح سنی که باشند دیدگاه متفاوتی نسبت به نقش عوامل نداشته و نوعی یکنواختی دردیدگاه ها وجود دارد اما دلیل مهمتر ممکن است روش شناختی باشد از آنجا که اکثر دانشجویان در یک دامنه سنی مشخص و محدود هستند، پراکندگی دیدگاهها در دامنه سنی به خوبی نشان داده

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-09-16]

نشده بنابراین با فاصله سنی سه یا چهار سال ، افراد تفاوتی نسبت به نگرش بر مقوله مورد بررسی نداشته است.

بین جنسیت و عامل فناوری اطلاعات و ارتباطات رابطه معناداری وجود نداردکه میرزایی در تحقیق خود بیان می کند که میزان استفاده از رسانه های گروهی در بین دانش آموزان پسر و دختر اختلاف معناداری مشاهده نگردید(۲۶). همچنین بین شغل والدین وعامل فناوری اطلاعات و ارتباطات رابطه معناداری وجود ندارد. جعفر پور و-پور محمدی بیان می کند بین مشاغل والدین ورشد اجتماعی فرزندان رابطه معناداری وجود دارد (۳۲،۳۳). همچنین عبقری بین مشاغل مختلف پدران و رشد اجتماعی فرزندان رابطه معناداری بیان می کند(۳۴).که با تحقیق حاضر همخوانی نداشته و تحقیق دانشور و حکاک نیا با نتایج فوق همخوانی دارد(۲۵،۳۵).

در خصوص وضعیت سکونت به نظر می رسد دیدگاه و نگرش افراد به مقوله عوامل موثر در روندرشد تعلیم و تربیت از آنجا که یک بافت ذهنی و شناختی دارد و بیشتر به باورهای اجتماعی افراد مربوط می شود، نوع سکونت نمی تواند این دیدگاه را تغییر دهد. ضمن این که علت روانشناختی دیگر بر عدم تأیید این فرضیه است که اکثر دانشجویان مورد بررسی در این تحقیق از لحاظ نوع سکونت درطبقه دوم یعنی خوابگاه قرار گرفته بودند. که خود باعث کم شدن دامنه پراکندگی شده و لذا رابطه ها به خوبی نشان داده نمی شد.

در تحلیل و بررسی عوامل اجتماعی موثر در نظام تحصیلات عالی، به نظر می رسد از آنجا که دانشجویان با سوابق تحصیلی مختلف به ادامه تحصیل در گروههای تحصیلی دانشگاهی وارد می شوند. لذا نمی توان با قاطعیت گفت که مبانی تفکر و شیوه اندیشیدن دانشجویان در هر گروه مختلف گروه تحصیلی حتماً با مبانی علمی و روش شناختی علوم در همان گروه تحصیلی پیوند خورده است و لذا نمی توان انتظار داشت فاصله دانشجویان در یک گروه تحصیلی با دیدگاههای دانشجویان نسبت به یک موضوع متفاوت باشد و وقتی الگوهای تفکر درباره یک موضوع در یک سمت و سو نباشد طبعاً تفاوت های جزیی نمی تواند تأثیر گذار باشد نهایتااین پژوهش بامحدودیت هایی چون بی حوصلگی دانشجویان جهت تکمیل پرسشنامه و از طرفی تعطیل شدن دانشگاه با توجه به امتحانات پایان ترم ، موجب طولانی شدن مدت زمان تکمیل پرسشنامه گردید.با توجه به اهمیت دوره دانشجویی و موضوع تاثیر عوامل اجتماعی متفاوت بر تعلیم و تربیت با توانمند کردن این قشر آینده ساز می توان گامی به سوی جامعه سالم برداشت.

References

1-Attaran M. Information technology platform for reform in education.Tehran: publication Institute for Development of edcational Technology Smart schools; 2004:17.[Persian]

2-Ebadi R. information technology and education.Tehran publication Institute Technology Smart schools; 2005:97-99.[Persian]

3- Stnsaker B,Massen P, Borgan M, et al.Use,updating integration of ICT in higher education. Linking purpous people and pedagogy. Higher education 2007; (54):417-433.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-09-16]

4- Kirkwood A, Price L. Learners and learning in the twenty – first Century: what do we know about students attitudes towards and experiences of information and communication technologies that will help us design courses? studies in higher education 2005;30(3):257-259

5-Passey D. Technology enhancing learning: analyzing use of information and communication technology by primary and secondary school pupils with learners frameworks. The curriculum Journal 2006;16(2):139-166.

6-Wang Q. A generic model for guiding the integration of ICT into teaching and learning. innovations in education and Teaching International 2008;45(4):411-419.

7-Hassanzadeh M, Examining the role of higher education and economic and social advancement of women, Journal of Educational Research Branch of Azad University, Isfahan, 2006; 12: 71-86.[Persian]

8-Farajollahi M,Zarif sanaeiyN. information and communication technology-based education in higher education, Journal training of strategy 2009; 4:167-171.[Persian]

9-Zamani B,Karimi M, Approaches to training new era of ICT skills in teacher, Journal of Informatics Society of Iran 2007; 29.[Persian]

10-Attaran M. Virtual university: Re-reading existing narrations; Q J Res Plann Higher Education 2007; 13(1):53-73. [Persian]

11-Zanjani H. Population. Development and Fertility health.tehran: Boshra Publishing; 2006: 74. [Persian]

12- Statistical Yearbook of Yazd, Yazd County Planning Department Office of Statistics 2010:602.[Persian]

13-Alavi SS, Jannatifard F, Maracy M, et al.The Psychometric properties of Generalized Pathological internet use school (GPIUS) in internet users students of Isfahan university, knowledge and research Journal 2008;4:79-87.[Persian]

14-Karimi Alavijeh M, Sharif Khlifa Soltani S, Bakhtiyar Nasrabadi H. The prospect of applying ICT in the learning process and higher education. Journal of Higher Education of Iran, 2009;45:179-198. [Persian]

15- Hassanzadeh R, Rezaei A. Pathology of information technology and communications students, Journal of Information Technology in communication Educational Sciences 2010;1(1):20-28. [Persian]

16-Eysenbach G, Jadad AR. Evidence-based parient choice and consumer health informatics in the internet age. J Med Internet Res 2001;3:19.

17- Tessa T, Torres E. Disseminating helath information in developing countries the role of the internet. Lobal programme on evidence for heatlh policy. World health organization. 2003.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-09-16]

18-Samary A, Atashak M.The amount of knowledge and application of educational technology in improving the quality of the learning process of students by teachers.Journal of Technology Education 2009;4(2):101-110. [Persian]

19-Karimi J. A situation analysis of equipments and environment of High school of Fars province in relation to the second development program. [Msc. Thesis].isfahan university 2008.

20-Samary A.assessment system and its relation to the promotion of primary education system outputs quality [MS Thesis] University of Tehran 2008

21- Li Y.(Boni) How the cell phone became the most important interactive communication medium in today's China. Technology in Society 2009;31: 53-55.

22- Pierce, T: Face-to-face communication versus technological communication among teens. Computers in Human Behavior.Social anxiety and technology 2009; 25(6): 1367-1372

23-Kawasaki N, Tanei S, Ogata F, et al. Survey on cellular phone usage on students in Thailand. Journal of Physiological Anthropology 2006;25: 377–382.

24-Igarashi T, Motoyoshi T, Takai J.The text messaging addiction scale: Factor structure, reliability, and validity. Paper presented at the 6th Conference of the Asian Association of Social Psychology, Wellington 2005, New Zealand

25-Daneshvar Moghaddam M. Comparison social growth of middle school girls and boys in Marvast 2005-2004[MA theses] Yazd University.

26-Mirzaei S A, KhosrowJrdy M. Review addiction in adolescents. strategy Journal 2009 ;18(53): 213-225. [Persian]

27-Qureshi Rod F,Sedaghat K.examine the role of cultural factors social, related to the formation of social trust citizens of Tabriz. Isfahan University Research Journal 2009;20 (36):75-102. [Persian]

28 - Parvizi S, Ahmadi F. Peer groups and health faiz 2006;10(4): 46-51.[Persian]

29-Montemayor R.Parents and adolescents in conflict. In Muuss, R.E.Adolescent behavior and society 4 th ed.New York, McGraw-Hill. publishing Co;1990

30- Sajedyan M, review ways to enhance the skills of secondary school students in Yazd.[MA thesis].Yazd University 2006.

31- Qane'ii Rad M,Khosrokhavar F. look at the cultural factors, the increased entry of girls, university,WomenJournal of Politics2006,4(16):115-138.[Persian]

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-09-16]

32- JafarpourH. Evaluation of the social growth of high school students in the mazandran,[MA thesis]. mazandran university 1998.[Persian]

33-Pour-Mohammadi S. examining ways to increase social skills and high school male students in a district of Yazd.[MA thesis]. Yazd university 2004.[Persian]

34-Abqry J. Measuring the impact of social development and school factors on the pre-university students in Yazd. [MA thesis]. Yazd university. 2001.[Persian]

35- Hakkaknia S, examining ways to increase social skills courses girls students in Yazd .[MA thesis]; Yazd university 2007. [Persian]

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-09-16]

The Effect of Information and Communication Technology (ICT) on the Education Process from the Perspective of Yazd University Students

Afkhami Aqda M*(Ph.D) Kamali Zarch M(Ph.D) Shokorawa N***(Ph.D)**

*PhD Student in Educational Sciences, Sadreddin Eine University, Dushanbe,Tajikistan Department of Educational Technology, ShahId sadoughi University of Medical Sciences,Yazd,Iran

**Assistant Professor, Department of Educational Psychology,Peyamnour University,yazd,Iran.

** Professor, Department of Educational Sciences, Sadreddin Eine University,Dushanbe, Tajikistan.

Abstract

Background: ICT has had a profound influence on human life. Perhaps its most important and profound influence is on learning and education Moreover, Higher education system considered as the main custodian in education and research sectors acts in specializing efficient personnel and enhancing public knowledge and professional skills in all levels of the country.

Methods: This descriptive cross-sectional study was performed on 406 students of Yazd University who were selected by stratified random sampling method. Data collection tool was a questionnaire its validity of which was confirmed by relevant experts and its Cronbach alpha reliability was also calculated (P<82.7). After data collection using spss software, the frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way anova, chi-square and Pearson correlation tests were used to analyze data.

Results: Data analysis revealed that 39.2% of students watch TV less than an hour daily, but 60.8% watch more than an hour ; also 58.7% of students use internet less than an hour but 41.3% use more than an hour.

Internet, mobile, satellite, television, books, and radio were mentioned as the most appealed to by the students respectively. Use of FCT had significant relationship with students' improvement (P<0.001).There was no significant relationship between ICT and demographic variables: age, sex, marital status, occupation of parents, place and educational group.

Conclusions: In this study, ICT and media education were found to have high effect on social relations in society as well as increase probability of independent learning. ICT which was formerly used to collect and store data, nowadays has made a change in its role and is used as a tool for data production thus facilitating learning and teaching process.

Keywords: ICT, Education, Student

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-09-16]